

Grounded Theory Research

ศิวะพร ภูพันธ์. (2565). บริษัทการพิมพ์.

บทวิจารณ์หนังสือ

การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล

ปกรณ์ อัครกัญจนสุภา¹ จิตารีย์ บุญตันตราภรณ์²

รับบทความต้นฉบับ: 5 มิถุนายน 2565 – รับบทความแก้ไข: 30 ตุลาคม 2565 – ตอรับการตีพิมพ์: 11 พฤศจิกายน 2565

หนังสือ *การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล* (Grounded Theory Research) เป็นผลงานวิชาการที่มีการตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2565 และมีการนำเสนอเนื้อหาสาระสำคัญของการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลที่เป็นรูปแบบของกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดย อาจารย์ ดร. ศิวะพร ภูพันธ์ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตีพิมพ์โดย บริษัท บริษัทการพิมพ์ จำกัด

การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เป็นแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างหรือพัฒนาทฤษฎี และอธิบายวิธีการ กระบวนการ การกระทำ การปฏิบัติ หรือปฏิสัมพันธ์ของสิ่งที่น่าสนใจศึกษาที่ได้รับความนิยมอย่างมากในหลายสาขา ด้วยรูปแบบและสถานการณ์ของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดจากปัจจัยภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ รวมถึงปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีความซับซ้อน อาจส่งผลให้ทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นไม่สามารถถูกนำมาใช้ในการศึกษาในประเด็นที่นักวิจัยสนใจ ด้วยข้อจำกัดของกรอบแนวคิดที่มีอยู่นั้นไม่สามารถถูกนำมาใช้ในการศึกษากับกลุ่มคนที่นักวิจัยสนใจศึกษา หนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอความเป็นมาและพัฒนาการ ลักษณะพื้นฐาน รูปแบบ วิธีการ การเก็บรวบรวม การวิเคราะห์ การประเมินคุณภาพ ความก้าวหน้าและประเด็นท้าทายของการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ที่จะป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่สำคัญให้กับผู้อ่านเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปสู่การดำเนินการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลอย่างมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักกระบวนการวิจัย

¹ ผู้รับผิดชอบบทความหลัก, คณะการจัดการการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ถนนพสุธา 11120.
อีเมล: pakornakk@pim.ac.th

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม 73170. อีเมล: titaree.boo@mahidol.edu

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ คือ มีเนื้อหาที่ชัดเจน มีการยกตัวอย่างให้เห็นภาพในขั้นตอนสำคัญ ใช้ภาษาที่ กระชับ และมีการทบทวนวรรณกรรมเพื่อที่จะให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความเป็นมา ตามหลักแนวคิด โดยอธิบายเสริม ทำให้เนื้อหาที่เข้มข้นถูกนำเสนอด้วยความกระชับแก่ผู้อ่าน เป็นข้อเสนอแนะที่และแนวปฏิบัติสำหรับผู้ที่กำลัง ริเริ่มที่จะศึกษาการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ตามขั้นตอน กระบวนการ ของหลักกระบวนการวิจัยแบบสร้าง ทฤษฎีจากข้อมูลอย่างถูกต้อง

ส่วนนำของหนังสือเล่มนี้ ประกอบด้วย (1) ข้อมูลของหนังสือ (2) คำนำ ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายถึงธรรมชาติ ของการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล และขอบเขตเนื้อหาสาระของหนังสือ และ (3) กิตติกรรมประกาศ

ส่วนเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 6 บท ผู้เขียนแบ่งเนื้อหาออกเป็น สามส่วน หลักๆ คือ ส่วนที่ 1 เป็นความรู้เกี่ยวกับการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ประกอบด้วยเนื้อหาบทที่ 1 และบทที่ 2 ส่วนที่ 2 เป็นวิธีการดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยแบบสร้าง ทฤษฎีจากข้อมูล ประกอบด้วยเนื้อหาบทที่ 3 บทที่ 4 และบทที่ 5 และส่วนที่ 3 เป็นการประเมินคุณภาพงานวิจัย แบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ความก้าวหน้าและประเด็นท้าทายของการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เป็นเนื้อหา ในบทที่ 6 ทั้งนี้ ผู้เขียนนำเสนอสาระสำคัญ พร้อมกับบรรณานุกรมในแต่ละบท ซึ่งในแต่ละบทมีสาระสำคัญดังนี้

บทที่ 1 ลักษณะพื้นฐานของการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เป็นการนำเสนอและเรียบเรียง องค์ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล โดยผู้เขียนอธิบายถึงความหมายของการวิจัย แบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล จุดมุ่งหมายของการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ต้นกำเนิดของการวิจัยแบบ สร้างทฤษฎีจากข้อมูล ความแพร่หลายของการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล และคุณลักษณะที่สำคัญของ การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ผู้วิจารณ์เห็นว่าเนื้อหาในบทนี้ ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับ การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจเกี่ยวกับต้นกำเนิดและพัฒนาการของการวิจัย แบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล โดยนักสร้างทฤษฎีกลุ่มต่าง ๆ รวมถึง คุณลักษณะที่สำคัญของการวิจัยแบบ สร้างทฤษฎีจากข้อมูล

บทที่ 2 รูปแบบการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เป็นการนำเสนอรูปแบบการวิจัยแบบสร้างทฤษฎี จากข้อมูล 3 รูปแบบหลัก คือ (1) การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลอย่างเป็นระบบ (2) การวิจัยแบบสร้างทฤษฎี จากข้อมูลแบบอุปนัย และ (3) การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลแบบสร้างสรรคความรู้ รวมถึงข้อควรพิจารณา ในการเลือกรูปแบบการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ผู้วิจารณ์เห็นว่าเนื้อหาในบทนี้ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบ การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในแต่ละรูปแบบ มีลักษณะสำคัญและวิธีดำเนินการวิจัยที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นข้อมูลสารสนเทศที่จะช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพรวมในเชิงเปรียบเทียบของการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลใน แต่ละรูปแบบได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ผู้อ่านยังสามารถพิจารณาเลือกรูปแบบการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจาก ข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ปรัชญา ความเชื่อที่อยู่เบื้องหลังของการวิจัยของตนเอง นำไปสู่การออกแบบ การวิจัยและการดำเนินการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลที่มีทั้งประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เป็นการนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยแบบ สร้างทฤษฎีจากข้อมูล ที่มีพื้นฐานมาจากรูปแบบการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลอย่างเป็นระบบ แบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน คือ (1) การพิจารณาปัญหาวิจัยหรือโจทย์การวิจัย (2) การกำหนดกระบวนการวิจัยที่นักวิจัยสนใจ ศึกษา (3) การขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในคน (4) การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบใช้ทฤษฎีเป็นหลัก (5) การลงรหัสข้อมูล (6) การลงรหัสข้อมูลแบบคัดเลือกและการสร้างหรือพัฒนาทฤษฎี (7) การตรวจสอบทฤษฎี ที่ได้สร้างหรือพัฒนาขึ้นมา และ (8) การเขียนรายงานการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ทั้งนี้ ผู้เขียนได้อธิบายว่า รูปแบบการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นรูปแบบการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลที่ได้รับ

ความนิยมในการนำไปใช้ในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากสามารถระบุขั้นตอนการดำเนินการวิจัยได้ง่าย และยังเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับนักวิจัยที่กำลังจะเริ่มต้นดำเนินการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ผู้วิจารณ์เห็นว่าเนื้อหาในบทนี้ แสดงให้เห็นถึงวิธีดำเนินการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในแต่ละขั้นตอนได้อย่างชัดเจน ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย นอกจากนี้ ผู้วิจารณ์ยังเห็นว่าหากมีการนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล จากตัวอย่างงานวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลอย่างเป็นระบบ มาประกอบ จะช่วยทำให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจและเห็นภาพรวมของวิธีดำเนินการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลอย่างเป็นระบบ ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บทที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เป็นการนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ประกอบด้วย 7 กิจกรรม คือ (1) การกำหนดสนามการวิจัยและผู้เข้าร่วมการวิจัย (2) การเข้าถึงสนามการวิจัยและผู้เข้าร่วมการวิจัยและการสร้างสัมพันธภาพกับผู้เข้าร่วมการวิจัย (3) การเลือกสนามการวิจัยหรือผู้เข้าร่วมการวิจัยอย่างมีวัตถุประสงค์ (4) การเก็บรวบรวมข้อมูล (5) การบันทึกข้อมูล (6) การลดจำนวนประเด็นในสนามการวิจัยให้เหลือน้อยที่สุด และ (7) การจัดเก็บข้อมูลอย่างปลอดภัย โดยผู้เขียนยังได้นำเสนอกระบวนการเชิงคุณภาพที่เป็นแกนหลักที่สำคัญในการเก็บข้อมูลวิจัย สำหรับการดำเนินการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล โดยในแต่ละขั้นตอน จะถูกแบ่งออกเป็นรูปแบบของกิจกรรมของการดำเนินการวิจัย โดยมีการยกตัวอย่างในประเด็นที่มีความท้าทาย เช่น รูปแบบและวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวนผู้เข้าร่วม วิธีการเก็บข้อมูลต่างๆ ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจารณ์เห็นว่าเนื้อหาในบทนี้ แสดงให้เห็นถึงสาระสำคัญที่เป็นรายละเอียดของการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพต่างๆ ไป และรายละเอียดของการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักการดำเนินการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลได้เป็นอย่างดี

บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เป็นการนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ องค์ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบทั่วไป ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายถึงขั้นตอนการลงรหัสข้อมูล และองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับรูปแบบการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตามแนวทางของ Strauss และ Corbin ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ การลงรหัสข้อมูลแบบเปิด การลงรหัสข้อมูลแบบแกน และการลงรหัสข้อมูลแบบคัดเลือก ผู้วิจารณ์เห็นว่าเนื้อหาในบทนี้ มีความเหมาะสม ผู้เขียนมีการนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลมาประกอบ ทั้งในส่วนของการลงรหัสข้อมูล การพัฒนาแกนสาระ ประเด็นหลัก หรือหมวดหมู่ข้อมูล และตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับรูปแบบการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจในหลักการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับรูปแบบการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลอย่างเป็นระบบ ได้อย่างชัดเจน

บทที่ 6 การประเมินคุณภาพงานวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ความก้าวหน้าและประเด็นท้าทายของการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล เป็นการนำเสนอองค์ความรู้ที่สำคัญ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลักๆ คือ (1) การประเมินคุณภาพงานวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (2) ความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล และ (3) ประเด็นท้าทายของการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ทั้งนี้ ในส่วนต้นของบท ผู้เขียนยังได้นำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับมิติของการวิจัย ซึ่งผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการพิจารณาผลงานวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ผู้วิจารณ์เห็นว่าเนื้อหาสาระในบทนี้ มีความสำคัญและเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านที่กำลังจะเริ่มต้นดำเนินการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในภาพรวมของคุณภาพงานวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล และประเด็นท้าทายของการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล และยังสามารถอัปเดตข้อมูลที่เป็นความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูลได้เป็นอย่างดี

ส่วนท้าย ของหนังสือเล่มนี้ ประกอบด้วย ดัชนีคำหลัก และประวัติผู้เขียน

กล่าวโดยสรุปหนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ได้อย่างครบถ้วนและทันสมัย สำหรับจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ คือ การนำเสนอองค์ความรู้และประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญสำหรับการดำเนินการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ด้วยการใช้ภาษาที่กระชับเข้าใจง่าย และไม่ได้เสนอข้อมูลเชิงทฤษฎีที่มากจนเกินไป มีการนำเสนอตัวอย่าง และแผนภาพประกอบการอธิบาย ซึ่งการนำเสนอในรูปแบบนี้ ทำให้หนังสือเล่มนี้มีคุณค่าและเหมาะสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและผู้สนใจทั่วไปที่กำลังริเริ่มศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ในการทำความเข้าใจและศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล และเสริมสร้างพัฒนาศาสตร์ทางการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

รายการอ้างอิง

ศิระพร ภูพันธ์. (2565). *การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล: Grounded theory research*. บริษัทการพิมพ์.